

Dick Verel van Museum Vosbergen: Mijn basis is nieuwsgierigheid

Mia Dreese

Dick en Rieteke Verel hebben in 2002 in Eelde Museum Vosbergen met hun verzameling muziekinstrumenten geopend. Hun gepassioneerde levenshouding en diverse talenten hebben ervoor gezorgd dat er nu een sprookjesachtig gebouw in het bos staat.

Aangevuld door Rieteke doet Dick zijn verhaal. "De basis heb ik gelegd toen ik een jaar of twaalf was. Ik was helemaal geobsedeerd door muziekinstrumenten, om de een of andere reden vind ik dat hele leuke dingen. Als knaapje van acht zaagde ik geen boompjes en beestjes uit triplex maar ik ging gitaartjes maken, met elastiekjes en zo. Mijn moeder was een rommelmarktbezoekster en ik ging mee. Dan ging ik ook gekke en nutteloze dingen kopen, o.a. trekharmonicaatjes en trompetjes. Ik had een beetje zakgeld, een dubbeltje in de week, en als je dan een paar weken spaarde kon je zo'n ding kopen. Ik speelde vanaf mijn zesde viool, mijn moeder speelde piano en mijn vader cello. Het helpt natuurlijk wel als je zelf muziek maakt, ook van de praktische kant gezien, maar dat was toch niet de basis. Ik was nieuwsgierig, ik wilde weten waar al die buisjes van een trompet voor waren. Zo'n oud instrumentje kon je dan uit elkaar halen. Ik weet nog dat ik een gek orgeltje en een gigantische contrabas-balalaika heb gekocht, die staan nu boven. Die komt gewoon van de rommelmarkt in Den Haag."

Kun je op alles ook spelen?

"Spelen is niet de goede uitdrukking, ik kan ze laten horen. Ik ben nooit fluit- of klarinetles gaan nemen, maar ik kan ze tot klinken brengen, al was het alleen maar om te proberen of ze het doen. Dat is een handigheid, en bovendien komt het nu in dit museum buitengewoon goed van pas, want ik heb natuurlijk wel eens fluitisten over de vloer die prachtig op de fluiten kunnen spelen, maar op al die andere toeters dan weer niet. Dus ik doe bij de rondleiding op heel veel instrumenten van alles voor.

Ik heb vroeger nooit overwogen om bijvoorbeeld viool te gaan studeren. Mijn vader was een bèta, en ook ik ben die kant op gegaan, ik ben in Delft natuurkunde gaan studeren. Dat is toch een beetje diezelfde nieuwsgierigheid, dezelfde drang in mij om te willen weten hoe dingen werken. In Groningen ben ik eerst wetenschappelijk medewerker geworden aan de universiteit en later leraar.

Rieteke heeft een tijd binnenhuisarchitectuur gestu-

Dick en Rieteke Verel

deerd, en daarna ook viool. We hebben elkaar leren kennen omdat we samen aan een lessenaar zaten in een amateurorkest.

Toen we trouwden zijn we in Den Haag op de bovenverdieping van een gigantische villa gaan wonen, waar mijn vader ook kantoor hield. De overloop van die verdieping hebben we helemaal omgebouwd en gerestaureerd – dat zat er toen al in – en dat werd toen een soort museum, met alle dingen die ik al had netjes in het gelid aan de muur. Ik ging vaak in het Gemeentemuseum kijken, dat waren nog de mooie tijden, toen alles nog uitgestald stond. Dan zag ik die mooie buxus fluiten en klarinetten liggen. Dat was natuurlijk wat ik hebben wilde. Maar daar was niet aan te komen – althans dat dacht ik. In Nederland kun je die nog steeds niet kopen, maar in Londen bij Sotheby's hadden ze driemaal per jaar een veiling, die instrumenten brachten toen bijna niets op. Als ik dat beseft had, had ik mijn vader, die vaak voor zijn werk in Engeland moest zijn, kunnen vragen wat mee te nemen. Dan had ik nu veel mooiere spullen gehad – maar daar is het niet van gekomen. Misschien maar goed ook, het is veel leuker om eindeloos rommelmarkten af te lopen, dat is

de leuke manier van verzamelen. Iets zien en het niet kunnen betalen, dan een soort constructie verzinnen dat je er twee koopt en er weer een verkoopt, voor de dubbele prijs, waardoor je er een gratis hebt. Dat soort dingen heb ik regelmatig gedaan. Van mijn salaris als leraar word je natuurlijk niet rijk. We hebben aan andere dingen nooit veel uitgegeven, veel zelf gedaan in huis, en dan mocht ik van Rieteke wel eens tweehonderd gulden uitgeven. Zij hield mij in toom. Het was economisch verzamelen, zomaar, voor de lol. Een musicus die voor z'n beroep een duur instrument nodig heeft, dat is een ander verhaal.

Ik heb nooit naar compleetheid gestreefd, ging naar de bronnen waarvan ik dacht dat er wat te vinden zou zijn. Als ik iets vond dat betaalbaar was, dan kocht ik het. En af en toe vind je dan iets heel geweldigs, zoals twee klarinetten met twee kleppen uit begin achttiende eeuw. Toen we daarvan iets verkocht hadden kwam de verzameling natuurlijk op een wat hoger plan, omdat we in staat waren mooiere instrumenten te kopen. Bij elkaar is het toch een heel homogene collectie geworden.

In 1967 zijn we voor mijn baan aan de universiteit naar Groningen verhuisd en toen hebben we een boerderijtje gekocht dat we gerestaureerd en bewoonbaar gemaakt hebben. In Eelde, waar we nu zelf zitten, is een van de grootste vlooiemarkten van Europa, en daar zat ik elke zaterdag vanaf acht uur 's morgens. Dan doe

Dick Verel

Museum Vosbergen

ik het ook grondig: zoals een ander naar het voetballen gaat, ga ik naar zo'n rommelmarkt. Het idee dat je wat bijzonders zult kunnen vinden is heel leuk. Dat is me ook een paar maal overkomen, iets echt moois. En voor het echte werk was ik geabonneerd op de catalogi van Sotheby's, dan krijg je een beetje kijk op wat dingen waard kunnen zijn. Als je dan ziet dat je daar op een rommelmarkt een tiende van de waarde voor betaalt is dat heel bevredigend.

Dat huisje werd natuurlijk steeds voller, heel veel instrumenten lagen opgeslagen op zolder. Er stonden een tafelpiano en een grote harp in de kamer, en veel dingen aan de muur. En dan krijg je natuurlijk toch dat je op den duur gaat filosoferen over een museum. Dat is wat elke verzamelaar heeft, maar ja, dan slaat het noodlot toe en ga je dood. En je nageslacht is er meestal niet zo erg in geïnteresseerd.

Voordat we begonnen met dit museum heb ik er al voor gezorgd dat we een 'gerangschikt' museum konden zijn, dat is een fiscale term. Het betekent dat wij vrij van schenkingsrecht zijn (schrijf dat vooral op!). Daarom moeten we wel aan voorwaarden voldoen. We moeten bijvoorbeeld een eigen collectie hebben en aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen, zoals van meer dan regionale betekenis zijn."

Museum Vosbergen

"We hebben toen nog wel gekeken of we ons huis konden uitbouwen, voor een museum en voor Rieteke een grotere ruimte voor haar uitgeverij 't Widge Vool. Uiteindelijk hebben we gewacht met iets anders te zoeken tot we met pensioen gingen. Vanaf 2000 zijn we gaan zoeken naar een groot huis of kasteel. Gelukkig is dat allemaal niet doorgegaan, want toen liepen we tegen dit pand aan.

Het is een witte, voormalige kop-hals-romp-boerderij, alleen is dat er niet goed meer aan te zien. Het is een type dat je vooral in Friesland en het grensgebied met Groningen nog wel ziet. Hij dateert van ca. 1815 en is in 1890 gekocht door ene juffrouw Groeneveld. Zij was de dochter van een kruidenier uit Groningen, maar had het wat hoog in de bol en wilde erbij horen. Zij heeft dit gekocht met wat bos erbij en wilde een landgoed maken. In 1896 is ze getrouwd met een meneer Kraus, en dit echtpaar Kraus-Groeneveld heeft het gebouw in fasen verbouwd. Ons eigen woonhuis nu was het voorhuis van de boerderij, en in 1925 hebben ze de voormalige schuur helemaal opnieuw opgebouwd. Daar zit nu het grootste deel van het museum. Het is voor ons perfect.

Het is inmiddels eigendom geworden van een stichting, die het beheert en het landgoed heeft uitgebreid tot 110 ha. Wij huren het. Het is wel duur wonen, zoveel ruimten die verwarmd en verlicht moeten worden. En het is uitgesloten dat je uit zo'n museum een salaris zou kunnen genereren.

Na de dood van mevrouw Groeneveld in 1949 is het langdurig gehuurd door de universiteit, die er een conferentieoord van heeft gemaakt. Er hebben daarna nog allerlei mensen in gewoond, van studenten tot moeilijk opvoedbare kinderen en verslaafden. Alles was donkergroen geverfd, de plafonds waren met gipsplaat dichtgetimmerd, alle profieldeuren waren afgetimmerd

Zitje met honden in de 'hals'

De zaal

met triplex, jaren '60-stijl. Toen wij hier kwamen lag er in het hele huis een vieze donkerbruine vloerbedekking; als je nu de foto's terugziet snap je niet dat we zelfs maar overwogen hebben om hier in te gaan. Gelukkig heeft Rieteke binnenhuisarchitectuur gestuurd, en daardoor konden we met advies van de Rijksmonumentendienst een heel mooi restauratieplan gaan uitvoeren. We dachten er drie tot vijf maanden over te doen; dat is anderhalf jaar bouwvakken geworden. We hebben bijvoorbeeld een jaar lang op rommelmarkten naar oude deurknoppen gezocht die bij de stijl van het huis pasten. Die waren allemaal vervangen door dat gladde zwarte plastic uit de jaren vijftig. Of trapspijltjes, die vervangen waren door plankjes. Wij hebben net zo lang gezocht tot we negentien net zulke originele spijltjes hadden gevonden. En waar koop je vitrines? Wij wilden iets dat bij de stijl van het huis zou passen. Bij een bedrijf in Amsterdam vonden we een wand van een oude winkelbetimmering uit Spanje. Vijftien meter kast, die we hebben laten indelen in hoe het hier zou passen. De kleur rood is uit de oude tegels gehaald.

We hebben veel meer aan het huis gedaan dan we ooit van plan zijn geweest. Rieteke heeft zich ook met de tuin beziggehouden, heeft er duizenden planten in gezet en rondom het huis allemaal terrasjes gemaakt. Op een zomerdag waan je je in Frankrijk.

Om alles te restaureren en te onderhouden moet je wel een hoop ambachten onder de knie hebben. Zo ook voor de instrumenten. Ik wil niet zeggen dat ik echt vioolbouwer ben, maar ik heb er wel vier gebouwd. Gisteren heb ik nog een zilveren klepje gemaakt dat ontbrak op een fluit.

En we hebben nog allerlei plannen. De bedoeling is dat we met een audio-systeem gaan werken. Dan kun je met een koptelefoon op langs de vitrines lopen en de bijbehorende tekst en een opname horen. Het Prins

Rietke in de koffiekamer

Bernhard Fonds heeft de apparatuur al gesponsord, maar de tijd ontbreekt nog om die aan te leggen. Al is er maar één bezoeker, ik geef altijd een rondleiding. Een boek moet er ook komen, een video-opname en een mooie website. We zijn nu al wel te vinden op www.waarnaartoe.nl."

De indeling van het museum

"In ons 'atrium' liggen een Griekse aulos, een Romeinse fluit en wat pre-Colombiaanse fluiten.

De zaal heeft vitrines met instrumenten voor de Europese kunstmuziek: hobo's, fluiten, klarinetten, alles wat in het symfonieorkest wordt gebruikt. En piano's en harpen. Door een beetje toeval kan ik van alle instrumenten een soort historische reeks laten zien.

Als je een trapje opgaat kom je bij de koperblaasinstrumenten. De basis is al gelegd in de zaal, met serpentin en ophicleïdes, en boven staan dan de trompetten en hoorns e.d., die ik ook laat horen.

Nog een trapje hoger staan alle exotische instrumenten. Ik heb nogal wat uit Afrika, China, Tibet, Nepal, India, Afghanistan en Indonesië. Een van de dakkapellen is gevuld met tongeninstrumenten en een apart kamertje met alle automatische dingen. En het kamertje waar mijn rondleiding eindigt staat vol met Europese volksinstrumenten, zoals allerlei fluitjes, draailieren en glasharpen. Bij elkaar zijn het toch wel zo'n 600 instrumenten. Plus dan nog allerlei dingetjes erbij, zoals beeldjes en vaasjes.

Op vrijdag, zaterdag en zondag houden we rondleidingen, door de week zijn we alleen geopend voor groepen. Ook worden er workshops gegeven en zelfs banketten zijn mogelijk. Onze concerten zijn altijd uitverkocht. We zijn begiftigd met de cultuurprijs van de gemeente Tynaarlo en sindsdien worden we hier door de pers nog serieuzer genomen."

De toegang is € 5 (inclusief koffie of thee en wat lekkers).

Op woensdag 3 mei organiseert het NFG een rondleiding, met – als daar belangstelling voor is – een high tea tot besluit. In dit blad vindt u een aanmeldingsformulier.

